

EUROPADOMSTOLEN FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

KLAGOMÅL

I enlighet med artikel 34 i Europakonventionen för mänskliga rättigheter samt regel 45 och 47 i domstolens arbetsordning 2.

I. PARTERNA

A. KLAGANDEN

1. Namn: **N.N.**

Kön: xx

Yrke: xx

Födelsedatum och födelseort: xxxx-xx-xx, xx

2. Namn: **N.N.**

Kön: xx

Yrke: xx

Födelsedatum och födelseort: xxxx-xx-xx, xx

3. Namn: **N.N.**

Kön: xx

Yrke: xx

Födelsedatum och födelseort: xxxx-xx-xx, xx

B. OMBUD

6. Namn: **Linus Gardell**

7. Yrke: Jurist

8. Namn: **Mirjam Waltré**

9. Yrke: Jurist

10. Ombudens adress och tel.nr: Civil Rights Defenders, St. Nygatan 26, 111 27 Stockholm,
+468-545 277 30

Vi försvarar människors medborgerliga och politiska rättigheter och stärker människorättsförsvarare – i Sverige och världen. Bli människorättsförsvarare du med. Ge en gåva på plusgiro 90 01 29-8 eller sms:a FÖRSVARA till 72 930.

C. DEN HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE STATEN

11. Sverige

II. REDOGÖRELSE FÖR FAKTA

1. Daniel Franklert Murne blev den 20 mars 2005 ihjälskjuten utanför det hem i Lindesberg som han delade med sin moder, sin fader och sin lillasyster. Daniel blev 22 år gammal.
2. Skottet, som skulle komma att döda Daniel, avlossades av tjänstgörande polisman J.J. J.J. hade tillsammans med sina kollegor Jo.J., B.M. samt insatschef P.K. blivit kallade till platsen av Daniels föräldrar för att få hjälp då Daniel mådde psykiskt dåligt. Nedan följer en närmare redogörelse kring händelseförloppet den 20 mars, vad som föranlett densamma samt vad som utspelat sig därefter.
3. Daniel, som tidigare inte uppvisat några tecken på vare sig psykisk ohälsa eller aggressivitet, började plötsligt någon vecka före den 20 mars att bete sig personlighetsfrämmande och konstigt.
4. Måndagen den 14 mars lade personalen på Daniels arbetsplats i Yxe Herrgård märke till att Daniel betedde sig ovanligt. På kvällen tog Daniels chef kontakt med modern och informerade henne om att Daniel förmodligen var i behov av vård.
5. Föräldrarna tog kontakt med den psykiatriska avdelningen vid Lindesbergs lasarett på tisdagen den 15 mars och akutpsykiatrin på Universitetssjukhuset i Örebro. Föräldrarna ombads kontakta läkare i Lindesberg för att få ett eventuellt vårdintyg för intagning av Daniel på psykiatrisk vårdavdelning.
6. Vid kontakt med läkare informerades föräldrarna om att Daniel kunde få vård om han frivilligt och självmant sökte, annars var det enda alternativet tvångsvård. Daniel förstod emellertid inte själv att han mådde dåligt och ville inte söka vård. Därför återstod endast att Daniel omhändertogs genom polisens försorg. Föräldrarnas initiala kommunikation med polisen var dessvärre fruktlös, de fick veta att polisen inte kunde göra något eftersom Daniel inte begått något brott.
7. Onsdagen den 16 mars uppmärksammade personalen på behandlingshemmet återigen ett märkligt beteende från Daniels sida och kontaktade polisen. Polisen kom och hämtade Daniel och skjutsade honom till hans flickvän.
8. På lördagen den 19 mars, kontaktades polisen återigen när Daniel dök upp på jobbet. En patrull bestående av P.K. och B.M. kom till arbetsplatsen, men vid deras ankomst hade Daniel redan begett sig därifrån. De fick vid detta tillfälle veta att Daniel hade psykiska problem och var i behov av vård.
9. Söndagen den 20 mars påbörjade det händelseförlopp som skulle sluta med att Daniel sköts ihjäl.
10. Daniel körde under morgonen bil med fadern i passagerarsättet. Daniel mådde inte bra och hade psykiska vanföreställningar. Fadern som oroats av detta tog bilnycklarna från Daniel när de kom tillbaka till bostaden för att förhindra Daniel från att fortsätta köra. Daniel ville ha tillbaka

nycklarna och började slå på bilen. Modern såg handgemänget och ringde till polisen och till läkare. Polisen kände igen modern med anledning av de tidigare kontakterna som ägt rum på grund av att Daniel mått dåligt.

11. Två patrullbilar kallades till platsen. Den ena patrullen var från Lindesberg och bestod av P.K. och B.M, och den andra patrullen var från Örebro och bestod av J.J. och Jo.J. Samtidigt härmed hade beslut fattats inom sjukvården att en läkare skulle träffa Daniel i hans bostad.

12. Till de båda patrullbilarna skickades ett meddelande om att läkaren var på väg till familjen Murnes bostad. Jo.J. bekräftade på radio att han uppfattat meddelandet och berättade det för J.J. Ett meddelande om att P.K. var insatschef skickades också ut.

13. Daniel, som uppmärksammade att modern ringde polisen, motsatte sig även detta och gick till angrepp mot henne. Han slog mot både henne och fadern. Upprörda och oroade lämnade därför föräldrarna hemmet, sköt igen den grind som låg 7 meter från verandan och satte sig i bilen. Under bråket hade Daniel inga knivar, men när föräldrarna vänt om bilen och körde iväg såg de på avstånd hur Daniel hade köksknivar i händerna.

14. Fadern och modern åkte till en bensinmack i närheten och ringde återigen polisen för att se om de uppfattat larmet och att informera dem om att de borde vara försiktiga då Daniel hade knivar.

15. Efter samtalet med polisen åkte föräldrarna tillbaka till bostaden och parkerade bilen en bit bort från huset för att inte oroa Daniel, ungefär 150-200 meter. De inväntade polisens ankomst medan de tittade på Daniel som stod på trappan till huset.

16. Enligt insatschefen P.K. fick han i uppdrag att åka till den angivna adressen, se vad som hänt och lösa uppgiften. P.K. visste om att föräldrarna var i säkerhet.

17. De båda polispatrullerna sammanstrålade på en plats utmed riksväg 50, och poliserna fick tillfälle att samtala med varandra. Vad de samtalade om är inte till fullo utrett men det står i vart fall klart att förutsättningarna för insatsen inte berördes. P.K. underrättade inte kollegerna om att han var insatschef, att läkare var på väg till platsen och att det gällde en psykiskt mycket sjuk person. Ingen strategi för hur de skulle gå tillväga för att analysera situationen och se vad som behövdes göras lades fram. Det faktum att föräldrarna befann sig i säkerhet berördes inte. Inget försök gjordes att kontakta den ditkallade läkaren för att med denna överlägga bästa tillvägagångssätt. Att etablera telefonkontakt med Daniel, som ju var ensam i bostaden, var heller inte ett alternativ som övervägdes. Utan att samråda körde polispatrullerna istället till familjen Franklert Murnes bostad.

18. Efter att i ungefär 15-20 minuter väntades ha betraktat Daniel på trappan såg modern och fadern de anländande polisbilarna. Föräldrarna körde fram sin egen bil och parkerade ungefär 15-20 meter från den järngrind som ledde till den tomt som omgärdade bostadshuset. Bilen parkerades i närheten av de två polisbilarna. Innan de klev ut ur bilen sade modern "äntligen får Daniel hjälp, vad skönt".

19. I patrullbilarna fanns sköld och batong tillgängligt för samtliga poliser. När polisman J.J. klev ur bilen drog han emellertid omedelbart sin pistol och utförde mantelrörelse, vilket även insatschef P.K. gjorde. Fadern uppfattade de dragna vapnen som direkt obehagliga, det var ju fråga om omhändertagande av en sjuk person, och såväl han som modern sade till poliserna att de inte fick skjuta.

20. Daniel stod på trappan och hade köksknivar i händerna. Trappan har sju steg. Det var ungefär 10-15 meter mellan poliserna och Daniel. Mellan Daniel och poliserna fanns en järngrind. Den tunga järngrinden som var 1,3 meter hög, stängde effektivt vägen till hustomten. J.J. klev upp på en snövall intill vägen, framför grinden och tog några steg in på snövallen. P.K. stod något till vänster om grinden. Jo.J. som hade tagit en sköld och fällt ut sin teleskopbatong stod intill J.J, medan B.M. placerade sig i bakgrunden. Fadern och Modern stod ungefär 3-4 meter bakom poliserna.

21. Kommunikationen poliserna emellan och mellan polisen och föräldrarna var begränsad. Modern och fadern fick frågan om de var föräldrar till Daniel och om det fanns någon mer i huset, vilket det inte fanns, men sedan upphörde frågorna.

22. Daniel agerade förvirrat, ibland höll han i köksknivarna, ibland lade han knivarna ifrån sig, och han gick upp och ned för trappan.

23. Istället för att närmare undersöka saken med föräldrarna och överväga alternativa handlingsstrategier kommenderade polisman J.J. med draget vapen omedelbart Daniel att lägga ned knivarna, gå ned för trappan och lägga sig på marken. Insatschef P.K. förhöll sig passiv och avvaktande, men J.J. tog kommando och försökte med hög röst förmå Daniel att lyda. Daniel blev rädd av de dragna pistolerna och stegrade hastigheten och intensiteten i rörelserna. Han skrek till poliserna, kallade dem för polisdjävlar och sade åt dem att lägga ned pistolerna och ta en kniv istället.

24. Familjens hund som var kvar i huset visade sig på trappan, och J.J. sade åt modern att hämta hunden. Modern sprang då fram till järngrinden och öppnade den. Grinden öppnas inåt och kunde under inga omständigheter öppnas mer än 35-40 cm. Efter att hunden sprungit ut, stängde modern enligt egen utsaga grinden. J.J. och de övriga poliserna har anfört att grinden var öppen under hela händelseförloppet, även om öppningen var liten, och att modern inte gick fram till grinden utan att hon ropade på hunden som självmant sprang ut.

25. Händelseförloppet, från det att polisen anlände till platsen tills dess att Daniel låg skjutet på marken, varade i vart fall mellan 5-10 minuter. Under hela denna tid höll polisman J.J. och insatschef P.K. sina tjänstevapen riktade mot Daniel, och av och till spände de hanen utan att skottlossning varit omedelbart förestående.

26. J.J. kände enligt vad han uppgav i brottmålsförhandlingen att så länge Daniel befann sig innanför grinden så hade polismännen ett visst mått av kontroll över situationen; Daniel kunde inte komma utanför och göra någon illa. Om Daniel kommit utanför grinden så hade polismännen enligt J.J. hamnat på var sin sida och rent taktiskt haft sämre möjligheter. Även P.K. bedömde det som att området innanför grinden var Daniels revir.

27. Daniel mådde uppenbarligen psykiskt dåligt och uppvisade ett mycket förvirrat beteende. Den av J.J. valda strategin, att med hot om våld förmå Daniel att lägga undan knivarna, gå nedför trappan och lägga sig på marken, hade inte föregåtts av någon planering. P.K. var insatschef men var inte aktiv och förde inte befäl. Det var J.J. som i praktiken bestämde vad som skulle göras. I vart fall inväntade han inte på order från P.K. utan agerade efter eget bevåg.

28. Att avvakta, kalla in förhandlare, vänta på förstärkning, backa, invänta läkare, överlägga med föräldrarna och att frysa läget var alternativa strategier som inte prövades. Mellan J.J. och Daniel uppstod istället munhugning.

29. Polisman Jo.J. sade till J.J. att han skulle skjuta Daniel om han kom nedför trappan med knivar. J.J. skrek till Daniel att om han kom emot dem med knivar så skulle han skjuta Daniel. J.J.

handlingsätt ifrågasattes inte av övriga poliser.

30. Daniel reagerade negativt på J.J. uppmaningar. Han gick upp och nedför trappan, uttalade hotelser mot poliserna och agerade förvirrat. Vid ett tillfälle tog han av sig tröjan. Vid ett annat vände han ryggen till poliserna och drog ned byxorna. Daniel hade ett antal köksknivar som han lämnade och tog upp. Samtliga knivar som ju var köksknivar v inte var dugliga till att skada någon genom att kastas då de saknade balansering.

31. Strax innan han sköt uppmanade J.J. B.M. att kontakta vakthavande befäl. B.M. åtlodde uppmaningen och gick till bilen. Det vakthavande befälet sade åt dem att "frysa läget". J.J. försök att förmå Daniel att lägga ned knivarna, gå nedför trappan och lägga sig på marken skulle således upphöra. Denna order hann emellertid aldrig verkställas. Innan B.M. hann vidarebefordra att läget skulle frysas hade Daniel blivit skjuten.

32. Vid skottögonblicket befann sig modern och fadern fortfarande ett par meter bakom poliserna, men föräldrarnas minnesbild skiljer sig starkt ifrån polismännens. Som modern minns det var Daniel på väg nedför sista trappsteget innan skottet gick av, och han hade då sina armar längs med kroppen med en kniv i vardera handen. Han hade inte lämnat trappan.

33. Fadern, som följt Daniel med blicken under hela händelseförloppet, såg hur Daniel gick nedför trappan, med en kniv i vardera handen, och ställde sig på nedersta trappsteget, lite till höger, när skottet plötsligt kom. Han såg hur Daniel tog sig för magen, tog ett steg till vänster. Sedan föll han omkull. Daniel lämnade inte under något tillfälle trappan.

34. Polisman Jo.J. som stod en liten bit från J.J. sade att Daniel hade gått snabbt emot dem. Insatschef P.K. sade att Daniel hade gått ned till nedersta trappsteget, och sedan rusat. J.J., som sköt Daniel, sade att Daniel hade gjort en "tempoväxling".

35. Mellan trappans nedersta steg och järngrinden är det ungefär 4 meter. Enligt egen utsaga stod J.J. ungefär 7 meter ifrån Daniel vid skottögonblicket.

36. Insatschef P.K. hade bestämt sig för att skjuta Daniel i benet om Daniel beväpnad hade lyckats ta sig fram till grinden, och genom dess smala passage som P.K. hävdade var öppen. P.K. gav med anledning av den påstådda rusningen inte varning genom tillrop, och han avlossade inte varningsskott.

37. J.J. gav heller inte varning genom tillrop, och lossade inte varningsskott. J.J. var försedd med skyddsväst, han hade två beväpnade kollegor i nära anslutning, varav en som hade sköld.

38. När J.J. sköt, enligt egen utsaga mot benet, hade han järngrinden mellan sig själv och Daniel. Att planera eldgivningen på så sätt som skedde innebar att skottet skulle behöva avlossas med järngrinden mitt i skottriktningen med åtföljande risk för rikoschett och för Daniel och andra personer att träffas av en rikoschetterande projektil.

39. J.J. sköt och skottet träffade järngrinden, rikoschetterade och fortsatte in i buken på Daniel. Innan J.J. avlossade det dödande skottet hade han i 5-10 minuter stått med vapnet riktat mot Daniel. Det fanns därtill gott om tid om nu Daniel skulle gjort en "tempoväxling" att välja alternativa strategier, så som exempelvis inte skjuta med järngrinden i skottlinjen utan istället avvakta. Om Daniel faktiskt passerade grinden skulle de fyra poliserna, som ett alternativ till att skjuta honom, istället kunnat retirera och gemensamt övermanna honom.

40. P.K. hoppade till när skottet avlossades, det kom som en överraskning. Enligt honom

stannade Daniel tvärt och stönade. Sedan föll han och rullade ett och ett halvt till två varv bak och blev liggande orörlig. Enligt J.J. gick han bak ett par steg, och ramlade sedan omkull.

41. Efter Daniel avlidit följde modern med Daniels kropp i ambulansen, medan fadern åkte med sjukhusprästen för att hämta systemen, och berätta för henne att hennes broder avlidit.

42. P.K. och B.M. stannade kvar för att invänta utredarna, medan J.J. och Jo.J. lämnade platsen.

43. Efter att Daniel skjutits till döds inleddes en utredning för att ta reda på vad som skett, bland annat vart Daniel och J.J. stod när skottet avlossades.

44. P.K. fann patronhylsan och markerade den med en kvist och videofilmade området.

45. Utredaren H.E. anlände till platsen vid lunchtid. P.K. visade honom då ungefär var Daniel befann sig mellan grinden och trappan vid skottögonblicket. P.K. uppgav emellertid att han enbart var säker på var polismännen befann sig, och inte var Daniel befann sig vid skottlossningen. P.K. visade även några knivhugg i dörrspegeln och trappan. Det fanns en större ansamling blod där Daniel hade legat. H.E. konstaterade att det fanns blodstänk mellan trappan och grinden men visste inte varifrån blodet kom.

46. T.Å., forensisk ingenjör och vapenundersökare vid Statens kriminalteknologiska laboratorium, fick i uppdrag av polismyndigheten i Uppsala att ta reda på om kulan varit en rikoschett och om kulan rikoschetterat mot grinden.

47. T.Å. fick även i uppdrag att göra en bedömning av kulans infallsvinkel mot grinden. För att kunna göra denna bedömning avlossades 20 skott mot en horisontell yta. Den riktiga kulan rikoschetterade emellertid på en välvd yta vilket ger en helt annan utfallsvinkel och resultat. Med ledning av den undersökning som gjordes konstaterades att man inte kan göra en tillförlitlig uppskattning av var skytten befann sig när skottet avlossades. T.Å. har berättat att han kommit fram till att avståndet mellan pistolen och grinden bör ha varit 3,73 meter.

48. M.A., kriminaltekniker vid Uppsalapolisen, anlände till platsen senare under dagen med sin kollega S.S. Anhöriga, polis och ambulanspersonal hade rört sig på platsen och trampat ner snön. Det var därför mycket svårt att bestämma var de olika inblandade personerna befunnit sig. I dörren och på verandan fanns det märken av knivhugg och på gårdsplanen innanför staketet låg fem knivar.

49. Knivarna låg i en hög innanför grinden och M.A. fick uppfattningen att någon flyttat på dem och plockat ihop dem. En uppfattning som stämmer överens med en utsaga från P.K. om att denne sparkat undan en kniv och samtidigt noterat att en kniv låg på en annan plats.

50. M.A. och S.S. undersökte grinden och konstaterade att den bara gick att öppna inåt 35- 40 cm. De noterade att det fanns blodspår men ingen vidare undersökning företogs.

51. M.S. var med i den ambulans som kom till platsen efter den aktuella händelsen. Han berättade att när han kom till platsen låg Daniel på en filt på marken och polisen höll på med återupplivningsförsök. Daniel låg omkring 3-5 meter från grinden till höger om trappan, utifrån sett.

52. Under utredningen som följde undersöktes eller klargjordes inte var Daniel och J.J. befann sig när skottet avlossades.

53. Åklagaren väckte vid tingsrätten åtal mot J.J. för grov misshandel och vållande till annans död, grovt brott varvid det påstods att J.J. vid myndighetsutövning avlossat det aktuella skottet i avsikt att skada Daniel. Bland annat anfördes att "brotten är grova då de avsett riskabel hantering av livsfarligt vapen". Fadern, modern och systemen biträdde åtalet. Tingsrätten gjorde bedömningen "att det inte finns någon utredning i målet som ger anledning att ifrågasätta J.J. uppgift att han siktade mot Daniels lår då han avlossade skottet". Tingsrätten ogillade åtalet på den grund att J.J. handlat i nödvärn.

54. Tingsrätten fann att det saknades en teknisk utredning om på vilket avstånd från grinden Daniel befann sig när skottet avlossades.

55. Domen överklagades till hovrätten av familjen. De yrkade med åberopande av bland annat rätten till liv enligt artikel 2 i Europakonventionen att J.J. skulle fällas till ansvar för dråp alternativt grov misshandel och vållande till annans död, grovt brott och tjänstefel, grovt brott. Som skäl för de alternativa yrkandena i form av de grova brotten hävdades att de avsett riskabel hantering av livsfarligt vapen och innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag. Prövningstillstånd meddelades.

56. I utredningen i hovrätten yttrade sig statens kriminaltekniska laboratorium. SKL:s beräkningar fann att det inte var möjligt att räkna ut var Jörgen Jansson stod i skottögonblicket med hjälp av var vapenhylsan landade. Hovrätten fann att det var oklart om Daniel befann sig på trappan eller mellan trappan och grinden. Med beaktande av bevisbördan kunde utredningen inte motivera andra slutsatser beträffande det närmare händelseförloppet än de som tingsrätten redan dragit.

57. Hovrätten friade J.J. med bedömningen att denne handlat i nödvärn. Familjen överklagade till Högsta domstolen men nekades prövningstillstånd.

58. Efter brottmålsförfarande stämde familjen i tingsrätten staten att utge skadestånd för bland annat kränkning, sveda och värk, och förlorad arbetsinkomst. Som grund anförde klagandena att polisinsatsen var utformad på ett sådant sätt att den innefattade fel och försummelse vid myndighetsutövning. Utöver detta gjordes gällande att polismännens agerande utgjorde brott mot artikel 2 - rätten till liv – Europakonventionen. Tingsrätten, som var sista instans att materiellt pröva frågan, ifrågasatte inte utredningen i tidigare domar utan ogillade åtalet med hänvisning till nödvärn.

III. REDOGÖRELSE FÖR PÅSTÅDDA KRÄNKNINGAR AV KONVENTIONEN OCH/ELLER PROTOKOLLEN SAMT ARGUMENT DÄRFÖR

STATENS POSITIVA FÖRPLIKTELSE AVSEENDE RÄTTEN TILL LIV

59. Att Statens positiva förpliktelser avseende artikel 2 – rätten till liv – i Europakonventionen innebär dels vissa krav vid myndighetsutövning med våldsanvändning och bruk av vapen, dels en skyldighet att effektivt utreda händelsen.

60. Artikel 2 i Europakonventionen är tillämplig vid offentlig maktutövning som resulterar i att någon avlider. När en myndighetsperson har använt skjutvapen och detta har resulterat i att någon har avlidit bör en mycket noggrann bedömning av händelseförloppet utföras. Denna

prövning bör inte omfatta endast de handlingar, skottlossning etc., som direkt inneburit att någon avlidit, utan prövningen måste se till hur hela aktionen har planlagts och kontrollerats.

61. Bedömningen bör ta sin utgångspunkt i

i. om bruket av skjutvapen var berättigat;

ii. om det sätt varpå aktionen blev planlagd och kontrollerad minimerade riskerna; samt

iii. om de nationella reglerna som reglerat myndighetsutövningen varit en tillräcklig tydlig reglering för att undvika godtycke och maktmissbruk (Makaratzis mot Grekland §§ 58-63)

62. Vid värderingen av den konkreta handlingen avser prövningen om användandet av skjutvapen varit "absolut nödvändigt". Härvid bör en ingående prövning göras av om den som utövade våld i myndighetsprövningen har reagerat på ett väpnat angrepp och i sådana fall karaktären av detta ingrepp, samt om denne följt nationella föreskrifter avseende varning innan våldsanvändning.

63. Vid prövningen om aktionen varit planlagd och kontrollerad är det av stor vikt om myndigheten gjort vad man kunnat för att minimera riskerna vid val av handlingsalternativ.

64. Frågan om och under vilka omständigheter som vapen eventuellt ska användas måste vidare avgöras av klara rättsregler för att inte vara i strid med Europakonventionen.

65. Det följer av artikel 2 sammantaget med artikel 1, enligt vilken medlemsstaterna ska skydda envar under deras jurisdiktion de rättigheter och friheter som är nämnda i Konventionen, att det ska genomföras en effektiv offentlig undersökning vid de tillfällen då en person dör som en följd av en myndighetspersons maktanvändning. De som står för utredningen ska vara oavhängiga de personer som är föremål för utredningen.

66. Kravet på en effektiv utredning innefattar att myndigheten ska ha vidtagit de åtgärder som rimligen kan begäras för att säkra bevisning angående det som förevarit; vittnesbevisning, rättsmedicinska undersökningar, tekniska undersökningar, obduktion som utvisar skador och dödsorsak. Om efterforskningarna är otillräckliga i förhållande till de krav som följer av statens positiva förpliktelser så konstituerar denna brist en konventionskränkning. Det är härvid av vikt om relevanta personer blivit avkrävda en förklaring och det gjorts en kritisk analys av förklaringen, och om det gjorts gärningsplatsundersökning innefattande en teknisk undersökning.

KRÄNKNING AV DANIEL FRANKLERT MURNE

67. Sverige har kränkt Daniel Franklert Murnes rätt till liv enligt artikel 2 Europakonventionen.

68. Kränkningen har skett genom

i. användning av våld som inte var absolut nödvändigt;

ii. ett val av strategi som inte minimerade riskerna;

iii. en insats som inte var planlagd eller kontrollerad;

- iv. en bristande undersökning av alternativa handlingsätt;
- v. en bristfällig teknisk undersökning av brottsplatsen;
- vi. en brist i utredning vad avser övrig bevisning; samt
- vii. en oklar reglering avseende polisens rätt att bruka dödligt våld.

i. Användning av våld som inte var absolut nödvändigt

69. J.J. som befann sig i höjd beredskap med draget och osäkrat vapen hade enligt för polisen gällande nationell reglering att vid användandet av skjutvapnet beakta följande tre moment:

- a) varning genom tillrop;
- b) varningsskott; samt
- c) vid verkanseld särskilt beakta syftet med att tillfälligt oskadliggöra vederbörande med beaktande av riskerna även för utomstående.

70. Polismannen J.J. misslyckades med att beakta samtliga ovanstående moment. Särskilt allvarligt är att Jörgen Jansson sköt Daniel med en järngrind i skottlinjen, och att han under händelseförloppet haft god tid att förbereda sig.

ii. Ett val av strategi som inte minimerade riskerna

71. Strategin att med hot om våld förmå en psykiskt sjuk man att lyda kommando och lägga sig ned på marken, särskilt med beaktande av att strategin fortsatte trots att Daniel reagerade negativt, var med beaktande av alternativa handlingsätt inte ett val av strategi som minimerade riskerna. Att J.J. på nämnt vis provocerade Daniel och att han placerade sig själv på så vis att han sedermera, enligt egen utsaga, var tvungen att skjuta Daniel med järngrinden emellan, måste tvärtom anses ha varit en riskförhöjande strategi.

iii. En insats som inte var planlagd eller kontrollerad

72. Avsaknaden av planläggning och kontroll över insatsen var mycket stor, något som samtliga polismän vittnar om. Detta är särskilt allvarligt då det fanns gott om tid till överläggning såväl innan som under insatsen.

iv. En bristande undersökning av alternativa handlingsätt

73. En stor mängd alternativa handlingsätt fanns tillgängliga för polismännen, och därtill gott om tid att i samråd välja lämplig strategi. De kunde bland annat avvakta, kalla in förhandlare, kontakta vakthavande befäl, vänta på förstärkning, backa, invänta och/eller överlägga med läkare, överlägga med föräldrarna och frysa läget. Om Daniel passerade grinden skulle de fyra poliserna även kunnat göra gemensam sak och övermannas honom utan att därvid använda dödligt våld. Inför valet att med hot om våld och kommandorop försöka förmå Daniel att lägga undan knivarna, gå ned för trappan och lägga sig på marken, beaktades ingen av dessa alternativa strategier. Det dröjde 5-10 minuter innan Jörgen Jansson, som i och för sig inte var insatschef, beordrade polisman B.M. att kontakta vakthavande befäl. Innan ordern att frysa läget kom J.J. till del hade han redan skjutit Daniel.

v. En bristfällig teknisk undersökning av brottsplatsen

74. Gärningsplatsundersökningen som följde på brottsplatsen klargjorde inte var Daniel eller J.J. befann sig vid skottlossningen, den väsentliga förutsättningen för att kunna svara på frågan om brott begåtts eller inte.

75. Undersökningen av brottsplatsen utredde inte hur de viktiga bevisen uppstått. Blodspåren analyserades inte och huvudbevis såsom knivarna Daniel bar på omplacerades.

76. Den enda tekniska undersökningen som utfördes grundade sig på fel underlag, något som stod klart redan från början. Därmed gick det inte att dra några slutsatser från denna.

16

77. Avsaknaden av en teknisk utredning innebär ett brott mot kravet på en effektiv utredning.

vi. En brist i utredningen vad avser övrig bevisning

78. Polismännen gav på flera punkter motsägelsefulla uppgifter under utredningen som inte ifrågasattes. Till exempel uppgav Jo.J. att järngrinden, som modern och fadern hävdade var stängd, var öppen utåt – något som omöjligt kunde stämma då grinden endast kan öppnas inåt.

79. Polismännen fick även tillfälle att samråda och det kan konstateras att det finns diskrepanser mellan uppgifterna i förundersökningen, vilket medförde ändringar från förundersökningsprotokollet och i förhållande till den information utredaren fick av dem på plats. Ingen kritisk analys av vittnesutsagorna eller detta händelseförlopp utfördes emellertid.

vii. En oklar reglering avseende polisens rätt att bruka dödligt våld

80. Då polisen använder skjutvapen i Sverige är nödvärn den helt klart dominerande ansvarsfrihetsgrunden.

81. Nödvärnsbestämmelsen, som återfinns i brottsbalken (1962:700) 24 kap. 1 §, är en generell ansvarsfrihetsgrund, och inte utformad som en sådan lagreglering som ger polisen särskilda befogenheter att bruka våld. Nödvärnsbestämmelsen ger istället en generell möjlighet till ansvarsfrihet med stöd av en i efterhand gjord in casu bedömning av omständigheterna i extrema situationer.

82. En tolkning av nödvärnsbestämmelsen som utgår från en bred marginal till förmån till den angripne såsom är brukligt i svensk rätt, står i direkt strid med Europakonventionen. Staten har enligt Europadomstolens praxis avseende artikel 2 en positiv förpliktelse att ge ett adekvat skydd för rätten till liv. Denna positiva förpliktelse innefattar bland annat ett krav på att verksamt beivra våldsbrott med dödlig utgång. Undantagen från straffansvar för dödande såsom vid nödvärn, skall härvid hållas inom snäva gränser. Nödvärn som ansvarsfrihetsgrund är därmed inte en tillräckligt tydlig reglering av polisens rätt att bruka dödligt våld för att undvika maktmissbruk och godtycke.

RÄTTEN TILL EN RÄTTVIS RÄTTEGÅNG

83. Med anledning av den bristande utredningen och den efterföljande prövningen av såväl J.J. som statens ansvar, finns skäl att ifrågasätta om Sverige levtt upp till det krav på en rättvis

rättegång som ställs enligt artikel 6 i Europakonventionen.

KLAGORÄTT

84. Klagorätt tillkommer nära anhöriga såsom indirekt kränkningar av artikel 2 – "individuals, who are the next-of-kin of persons who have died in circumstances giving rise to issues under Article 2 of the Convention, may apply as an applicant in their own right" (Lopatyuk m.fl. mot Ukraina, 17 januari 2008, para. 13).

IV. REDOGÖRELSE MED HÄNVISNING TILL ARTIKEL 35:1 I KONVENTIONEN

85. Enligt artikel 35.1 får ett mål anhängiggöras hos Europadomstolen först när alla inhemska rättsmedel har uttömts i enlighet med den internationella rättens allmänt erkända grundsatser. Skälet till denna bestämmelse är en vilja att Europadomstolen endast ska vara en sista utväg när fel som begåtts på det nationella planet inte har rättats till av det inhemska rättsväsendet.

86. De rättsmedel som måste uttömmas är de som ger klaganden "en effektiv och tillräcklig möjlighet att vinna rättelse". Kraven enligt artikel 35.1 ska dock enligt Europadomstolen inte vara alltför rigida, utan ska tillämpas med viss flexibilitet och utan överdriven formalism (Cardot mot Frankrike, 19 mars 1991, para. 34).

87. För möjligheten att föra målet vidare till Europadomstolen ska vidare de inhemska rättsmedlen ha uttömts i enlighet med tidsfrister och formföreskrifter som gäller enligt nationell rätt. Den fråga som målet gäller ska dessutom ha åberopas på ett tydligt sätt inför de inhemska instanserna utan att felet har rättats till på tillbörligt sätt.

88. Daniel Franklert Murnes mål har prövats i totalt sex instanser. Tre av instanserna har utfört en materiell prövning av frågorna medan tre har varit begränsade till en behandling av frågan om prövningstillstånd. Det första förfarandet som inleddes avsåg polisman J.J. straffrättsliga ansvar för Daniel Franklert Murnes död. Klaganden biträdde åtalet i tingsrätten och fortsatte talan i såväl hovrätten som Högsta domstolen. Europakonventionen åberopades härvid i hovrätten där frågan prövades materiellt, men även i ansökan om prövningstillstånd i Högsta domstolen som avslogs.

89. Efter brottmålsförfarandet väckte klaganden talan mot staten genom Rikspolisstyrelsen och yrkade skadestånd för kränkning med anledning av åsidosättande av artikel 2 i Europakonventionen, förlorad arbetsförtjänst samt sveda och värk. Käromålet ogillades och klagandena fullföljde talan till hovrätten och Högsta domstolen som båda nekade prövningstillstånd. Klagandena har fört talan i enlighet med tidsfrister och formföreskrifter i samtliga instanser.

90. Med anledning av att prövningstillstånd nekades kunde felet inte korrigeras av de inhemska instanserna på ett tillbörligt sätt. Klaganden måste härmed anses ha uttömt de inhemska rättsmedlen i enlighet med vad som är föreskrivet i nationell rätt samt åberopat den aktuella frågan inför det nationella rättsväsendet.

91. Slutligt inhemskt avgörande är Högsta domstolens avslag den 8 oktober 2010. Ansökan är således ingiven inom sexmånadersfristen. Med anledning av ovan angivna omständigheter måste klagomålet tas upp till prövning i Europadomstolen.

V. REDOGÖRELSE FÖR SYFTET MED KLAGOMÅLET

92. Syftet med klagomålet är att Europadomstolen ska fastslå

- i. att Sverige kränkt Daniel Franklert Murnes rätt till livet som skyddas i artikel 2;
- ii. att Sverige har kränkt Daniel Franklert Murnes rätt till en rättvis rättegång som skyddas i artikel 6 i Europakonventionen; samt
- iii. att Sverige brutit mot artikel 1 i Europakonventionen genom att inte tydligt reglera polisens rätt att bruka dödligt våld.

VI. REDOGÖRELSE FÖR ANDRA INTERNATIONELLA FÖRFARANDEN

93. Klaganden har inte hänskjutit klagomål till något annat internationellt gransknings- eller förlikningsorgan.

VII. FÖRTECKNING ÖVER BIFOGADE HANDLINGAR

Bilaga 1 Örebro tingsrätts dom den 3 mars 2006

Bilaga 2 Göta hovrätts dom den 23 februari 2007

Bilaga 3 Protokoll vid beslut i Högsta domstolen den 15 januari 2008

Bilaga 4 Örebro tingsrätts dom den 18 december 2009

Bilaga 5 Protokoll vid beslut i Göta hovrätt den 17 mars 2010

Bilaga 6 Protokoll vid beslut i Högsta domstolen den 8 oktober 2010 20

VIII. FÖRKLARING OCH UNDERSKRIFT

Vi förklarar härmed att vi efter bästa förmåga och vetskap har lämnat fullständiga och korrekta uppgifter i detta klagomål.

Stockholm den 8 april 2011

Linus Gardell och Mirjam Waltré.